

62017CJ0264

HOTĂRÂREA CURȚII (Camera a patra)

29 noiembrie 2018 (*1)

„Trimitere preliminară – Fiscalitate – Taxa pe valoarea adăugată (TVA) – Directiva 2006/112/CE – Articolul 314 – Articolul 316 – Articolul 322 Regimuri speciale pentru obiecte de artă – Regimul marjei de profit – Comercianți persoane impozabile – Livrarea de obiecte de artă de către autori sau succesorii în drepturi ai acestora – Operațiuni intracomunitare – Refuzul autorităților fiscale naționale de a recunoaște unei persoane impozabile beneficiul dreptului de a opta pentru aplicarea regimului marjei de profit – Condiții de aplicare – Drept de deducere a taxei achitate în amonte – Obiecte de artă, obiecte de colecție și antichități”

În cauza C-264/17,

având ca obiect o cerere de decizie preliminară formulată în temeiul articolului 267 TFUE de Finanzgericht Münster (Tribunalul Fiscal din Münster, Germania), prin decizia din 11 mai 2017, primită de Curte la 17 mai 2017, în procedura

Harry Mensing

împotriva

Finanzamt Hamm,

CURTEA (Camera a patra),

compusă din domnul T. von Danwitz, președintele Camerei a șaptea, îndeplinind funcția de președinte al Camerei a patra, doamna K. Jürimäe și domnii C. Lycourgos, E. Juhász și C. Vajda (raportor), judecători,

avocat general: domnul M. Szpunar,

grefier: doamna R. Şereş, administrator,

având în vedere procedura scrisă și în urma ședinței din 14 iunie 2018,

luând în considerare observațiile prezentate:

—

pentru domnul Mensing, de O. G. Lippross, Rechtsanwalt, și de H. Porthoine, expert-comptable;

—

pentru guvernul german, de T. Henze și de R. Kanitz, în calitate de agenți;

—

pentru Comisia Europeană, de L. Lozano Palacios, de F. Clotuche-Duvieusart, de M. Wasmeier și de R. Lyal, în calitate de agenți,

după ascultarea concluziilor avocatului general în ședința din 13 septembrie 2018,

pronunțată prezenta

Hotărâre

1

Cererea de decizie preliminară privește interpretarea articolului 316 alineatul (1) litera (b) și a articolului 322 litera (b) din Directiva 2006/112/CE a Consiliului din 28 noiembrie 2006 privind sistemul comun al taxei pe valoarea adăugată (JO 2006, L 347, p. 1, Ediție specială, 09/vol. 3, p. 7, denumită în continuare „Directiva TVA”).

2

Această cerere a fost formulată în cadrul unui litigiu între domnul Harry Mensing, un comerciant de obiecte de artă, pe de o parte, și Finanzamt Hamm (Administrația Fiscală din Hamm, Germania), pe de altă parte, în legătură cu refuzul acesteia din urmă de a acorda beneficiul regimului marjei de profit unor livrări de obiecte de artă achiziționate de reclamantul din litigiul principal în alte state membre.

Cadrul juridic

Dreptul Uniunii

3

În considerentele (4), (7) și (51) ale Directivei TVA se arată:

„(4)

Realizarea obiectivului privind înființarea unei piețe interne presupune aplicarea în statele membre a legislației privind impozitele pe cifra de afaceri care să nu denatureze condițiile concurenței sau să împiedice libera circulație a bunurilor și serviciilor. Prin urmare, este necesară realizarea acestei armonizări a legislației privind impozitele pe cifra de afaceri prin intermediul unui sistem privind taxa pe valoarea adăugată (TVA), astfel încât să se elimine, pe cât posibil, factorii care pot denatura condițiile concurenței, atât la nivel național, cât și la nivel comunitar.

[...]

(7)

Sistemul comun privind TVA este necesar să conducă, chiar și în cazul în care cotele și scutirile nu sunt pe deplin armonizate, la o neutralitate în domeniul concurenței, astfel încât, pe teritoriul fiecărui stat membru, bunurile și serviciile similare să suporte aceeași sarcină fiscală, indiferent de lungimea lanțului de producție și de distribuție.

[...]

(51)

Este necesar a se adopta un sistem comunitar de impozitare aplicabil bunurilor second-hand, operelor de artă, antichităților și obiectelor de colecție, cu scopul de a evita dubla impozitare și denaturarea concurenței între persoanele impozabile.”

4

Potrivit articolului 1 alineatul (2) din această directivă:

„Principiul sistemului comun privind TVA presupune aplicarea asupra bunurilor și serviciilor a unei taxe generale de consum exact proporțională cu prețul bunurilor și serviciilor, indiferent de numărul de operațiuni care au loc în procesul de producție și de distribuție anterior etapei în care este percepută taxa.

La fiecare operațiune, TVA-ul, calculat la prețul bunurilor sau serviciilor la o cotă aplicabilă bunurilor sau serviciilor respective, este exigibil după deducerea valorii TVA-ului suportat direct de diferitele componente ale prețului.

Sistemul comun privind TVA se aplică până la etapa de vânzare cu amănuntul, inclusiv.”

5

Articolul 311 alineatul (1) din directiva menționată prevede:

„(1) În sensul prezentului capitol și fără a aduce atingere altor dispoziții comunitare, se aplică următoarele definiții:

[...]

2.

«obiecte de artă» înseamnă obiectele enumerate în anexa IX partea A;

[...]

5.

«comerciant persoană impozabilă» înseamnă orice persoană impozabilă care, în cursul activității sale economice, cumpără sau afectează pentru nevoile întreprinderii sale sau importă, în scopul revânzării, bunuri second-hand, obiecte de artă, articole de colecție sau antichități, fie ca respectiva persoană impozabilă acționează în nume propriu sau în contul altei persoane, în temeiul unui contract pe baza căruia se plătește un comision la cumpărare sau la vânzare;

[...]”

6

Articolul 314 din aceeași directivă prevede:

„Regimul marjei se aplică livrării de către un comerciant persoană impozabilă a unor bunuri second-hand, obiecte de artă, obiecte de colecție sau antichități, în cazul în care respectivele bunuri i-au fost livrate în Comunitate de una dintre următoarele persoane:

(a)

o persoan? neimpozabil?;

(b)

alt? persoan? impozabil?, în m?sura în care livrarea de bunuri de c?tre aceasta este scutit? în temeiul articolului 136;

(c)

alt? persoan? impozabil?, în m?sura în care livrarea de bunuri de c?tre aceasta face obiectul unei scutiri pentru întreprinderi mici, prev?zut? la articolele 282-292 ?i se refer? la bunuri de capital;

(d)

alt comerciant persoan? impozabil?, în m?sura în care TVA?ul a fost aplicat livr?rii de bunuri de c?tre acesta în conformitate cu regimul marjei.”

7

Potrivit articolului 315 din Directiva TVA:

„Baza impozabil? pentru livrarea de bunuri prev?zut? la articolul 314 este marja de profit realizat? de comerciantul persoan? impozabil?, din care se scade valoarea TVA?ului aferent marjei de profit.

Marja de profit a comerciantului persoan? impozabil? este egal? cu diferen?a dintre pre?ul de vânzare solicitat de comerciantul persoan? impozabil? pentru bunuri ?i pre?ul de cump?rare.”

8

Articolul 316 din această directiv? prevede:

„(1) Statele membre acord? comercian?ilor persoane impozabile dreptul de a opta pentru aplicarea regimului marjei urm?toarelor opera?iuni:

(a)

livrarea de obiecte de art?, obiecte de colec?ie sau antichit??i, pe care însu?i comerciantul persoan? impozabil? le?a importat;

(b)

livrarea de obiecte de art? unui comerciant persoan? impozabil? de c?tre autori sau succesorii în drepturi ai acestora;

(c)

livrarea de obiecte de art? unui comerciant persoan? impozabil? de c?tre o persoan? impozabil?, alta decât un comerciant persoan? impozabil?, în cazul în care livrarea respectiv? a fost supus? cotei reduse, în temeiul articolului 103.

(2) Statele membre stabilesc norme de exercitare a op?iunii prev?zute la alineatul (1), care, în orice caz, se refer? la o perioad? de cel pu?in doi ani calendaristici.”

Articolul 317 din directiva menționată prevede:

„În cazul în care un comerciant persoană impozabilă exercită opțiunea prevăzută la articolul 316, baza impozabilă se determină în conformitate cu articolul 315.

În ceea ce privește livrarea de obiecte de artă, obiecte de colecție sau antichități pe care le-a importat comerciantul persoană impozabilă însuși, prețul de cumpărare ce se ia în considerare pentru calcularea marjei de profit este egal cu baza impozabilă la import, determinată în conformitate cu articolele 85-89, la care se adaugă TVA-ul datorat sau achitat la import.”

10

Articolul 322 din aceeași directivă prevede:

„În măsura în care bunurile sunt folosite în scopul livrărilor efectuate de comerciantul persoană impozabilă și supuse regimului marjei, comerciantul respectiv nu poate deduce următoarele din TVA-ul pe care are obligația de a-l plăti:

(a)

TVA-ul datorat sau achitat pentru obiectele de artă, obiectele de colecție sau antichitățile pe care el însuși le-a importat;

(b)

TVA-ul datorat sau achitat pentru obiectele de artă care i-au fost sau urmează să fie livrate de autorul lor sau de succesorii în drepturi ai acestuia;

(c)

TVA-ul datorat sau achitat pentru obiectele de artă care i-au fost sau urmează să fie livrate de o persoană impozabilă, altă decât un comerciant persoană impozabilă.”

Dreptul german

11

Articolul 25a din Umsatzsteuergesetz (Legea privind impozitul pe cifra de afaceri, denumită în continuare „UStG”) prevede:

„(1) Pentru livrările, în sensul articolului 1 alineatul (1) punctul 1, de bunuri mobile corporale se aplică impozitul prevăzută de următoarele dispoziții (regimul marjei de profit), dacă sunt îndeplinite următoarele condiții:

1.

Profesionistul este un comerciant. Sunt comercianți persoanele care, cu titlu profesional, vând sau cumpără bunuri mobile corporale sau vând astfel de bunuri în nume propriu la licitație publică.

2.

Bunurile au fost livrate comerciantului pe teritoriul comunitar. Pentru aceste livrări:

a)

nu se datorează TVA sau nu se percepe TVA potrivit articolului 19 alineatul (1) sau

b)

s-a aplicat regimul marjei de profit.

[...]

(2) Comerciantul poate să declare la administrația fiscală cel mai târziu odată cu depunerea primei declarații provizorii din anul calendaristic respectiv că de la începutul anului calendaristic în curs va aplica regimul marjei și următoarele bunuri:

[...]

2.

obiecte de artă, dacă livrarea făcută către acesta este o operațiune impozabilă și dacă nu provine de la un alt comerciant.

Această declarație este obligatorie pentru comerciant pentru o perioadă de cel puțin doi ani calendaristici.

(3) Cifra de afaceri se calculează la nivelul diferenței dintre prețul de vânzare și prețul de cumpărare plătit pentru bunul respectiv; [...]

[...]

(7) Se vor aplica următoarele derogări:

1.

Regimul marjei de profit nu se aplică

a)

livrărilor de bunuri achiziționate de comerciant intracomunitar, în cazul în care livrarea către comerciant a fost scutită, pe restul teritoriului comunitar, potrivit regulilor aplicabile livrărilor intracomunitare,

[...]”

Litigiul principal și întrebările preliminare

Domnul Mensing este un comerciant de obiecte de art? stabilit în Germania care gestioneaz? galerii în mai multe ora?e germane. În anul 2014, acestuia i?au fost livrate obiecte de art? care proveneau de la arti?ti stabili?i în alte state membre. Aceste livr?ri au fost declarate în statul membru de stabilire ca fiind livr?ri intracomunitare scutite. Domnul Mensing a achitat TVA-ul aferent acestora cu titlu de achizi?ie intracomunitar?.

13

Domnul Mensing a solicitat Administra?iei Fiscale din Hamm aplicarea regimului marjei de profit livr?rilor men?ionate. Întrucât Administra?ia Fiscal? din Hamm a refuzat s? îi admit? cererea, acesta a fost declarat debitor al unui quantum suplimentar de TVA care se ridică la 19763,31 euro.

14

Domnul Mensing nu ?i?a exercitat dreptul de deducere a taxei achitate în amonte chiar dac?, potrivit instan?ei de trimitere, din punct de vedere procedural, avea înc? această posibilitate.

15

Ca urmare a respingerii reclama?iei sale împotriva deciziei de impunere, domnul Mensing a formulat o ac?iune la Finanzgericht Münster (Tribunalul Fiscal din Münster, Germania). Acesta arat? c? reglementarea na?ional? în cauz? nu este conform? cu dreptul Uniunii ?i solicit? aplicarea direct? a articolului 316 alineatul (1) litera (b) din Directiva TVA.

16

Instan?a de trimitere are îndoieli în ceea ce prive?te compatibilitatea articolului 25a alineatul (7) punctul 1 litera a) din UStG cu articolul 316 alineatul (1) litera (b) din Directiva TVA. Aceasta subliniaz? c?, potrivit dreptului german, regimul marjei de profit nu se aplic? livr?rilor unui bun pe care comerciantul l?a achizi?ionat în cadrul Uniunii atunci când livrarea acestui bun c?tre comerciant a f?cut obiectul unei scutiri pentru livr?ri intracomunitare în celelalte state membre ale Uniunii. Cu toate acestea, o asemenea excludere din domeniul de aplicare al regimului men?ionat nu ar reie?i din articolul 316 alineatul (1) litera (b) din Directiva TVA ?i ar putea conduce la o denaturare a concuren?ei.

17

Instan?a de trimitere arat? c?, în opinia sa, dreptul de a opta pentru aplicarea regimului marjei de profit prev?zut la articolul 316 alineatul (1) litera (b) din Directiva TVA nu se aplic? decât livr?rilor de bunuri efectuate de una dintre categoriile de persoane enumerate la articolul 314 din această directiv?. Or, livr?rile intracomunitare scutite nu ar intra sub inciden?a acestei din urm? dispozi?ii. Prin urmare, dreptul men?ionat nu s?ar aplica livr?rilor de obiecte de art? pe care comerciantul persoan? impozabil? le?a achizi?ionat în cadrul unei achizi?ii intracomunitare scutite.

18

În ipoteza în care o persoană aflată în situația domnului Mensing ar putea totuși să beneficieze de aplicarea regimului marjei de profit prevăzut la articolul 316 alineatul (1) litera (b) din Directiva TVA, instanța de trimitere se întreabă de asemenea dacă o astfel de persoană se poate prevala atât de acest regim, cât și de dreptul de deducere a taxei achitate în amonte. Această instanță consideră că posibilitatea de a aplica regimul marjei de profit și, în același timp, de a putea exercita dreptul de deducere a taxei achitate în amonte este contrară sistemului instituit prin Directiva TVA.

19

În aceste condiții, Finanzgericht Münster (Tribunalul Fiscal din Münster) a hotărât să suspende judecarea cauzei și să adreseze Curții următoarele întrebări preliminare:

„1)

Articolul 316 alineatul (1) litera (b) din Directiva [TVA] trebuie interpretat în sensul că comerciantul persoană impozabilă poate aplica regimul marjei de profit și livrărilor intracomunitare de obiecte de artă realizate de autori sau de succesorii în drepturi ai acestora care nu fac parte dintre persoanele prevăzute la articolul 314 din Directiva [TVA]?

2)

În cazul unui răspuns afirmativ la prima întrebare, articolul 322 litera (b) din Directiva [TVA] impune să se refuze comerciantului dreptul la deducerea taxei achitate în amonte pentru achiziția intracomunitară de obiecte de artă și în cazul în care nu există nicio dispoziție națională care să conțină o reglementare corespunzătoare?”

Cu privire la întrebările preliminare

Cu privire la prima întrebare

20

Prin intermediul primei întrebări, instanța de trimitere solicită în esență să se stabilească dacă articolul 316 alineatul (1) litera (b) din Directiva TVA trebuie interpretat în sensul că un comerciant persoană impozabilă poate opta pentru aplicarea regimului marjei de profit unei livrări de obiecte de artă care i-au fost livrate în amonte, în cadrul unei livrări intracomunitare scutite, de către autori sau de către succesorii în drepturi ai acestora, chiar dacă aceștia nu fac parte din categoriile de persoane enumerate la articolul 314 din această directivă.

21

Cu titlu introductiv, trebuie arătat, sub rezerva verificării de către instanța de trimitere, că litigiul principal privește livrări de obiecte de artă vizate la articolul 311 alineatul (1) punctul 2 din Directiva TVA către un comerciant, astfel cum este definit la articolul 311 alineatul (1) punctul 5 din această directivă.

22

Trebuie de asemenea amintit că regimul de impozitare a marjei de profit realizate de comerciantul persoană impozabilă atunci când sunt livrate obiecte de artă constituie un regim special de TVA, care derogă de la regimul general al Directivei TVA. Prin urmare, articolele 314 și 316 din această directivă, care stabilesc cazurile de aplicare a acestui regim special, trebuie să facă obiectul unei

interpretări stricte (a se vedea în acest sens Hotărârea din 18 mai 2017, Litdana, C-624/15, EU:C:2017:389, punctul 23 și jurisprudența citată).

23

Totuși, această normă de strictă interpretare nu înseamnă că termenii utilizați pentru a defini regimul menționat trebuie să fie interpretați într-un mod care l-ar priva de efecte. Astfel, interpretarea acestor termeni trebuie să fie conformă cu obiectivele urmărite de regimul menționat și să respecte cerințele neutralității fiscale (a se vedea prin analogie Hotărârea din 21 martie 2013, PFC Clinic, C-91/12, EU:C:2013:198, punctul 23 și jurisprudența citată).

24

În plus, conform unei jurisprudențe constante, în vederea interpretării unei dispoziții de drept al Uniunii, trebuie să se țină seama nu numai de formularea acesteia, ci și de contextul său și de obiectivele urmărite de reglementarea din care face parte această dispoziție (Hotărârea din 21 septembrie 2017, Aviva, C-605/15, EU:C:2017:718, punctul 24 și jurisprudența citată).

25

În primul rând, în ceea ce privește modul de redactare a articolului 316 din Directiva TVA, acesta prevede că statele membre acordă comercianților persoane impozabile dreptul de a opta pentru aplicarea regimului marjei operațiunilor prevăzute în mod exhaustiv la acest articol. Or, nu reiese din modul de redactare a articolului menționat că acest drept de opțiune este subordonat respectării condițiilor prevăzute la articolul 314 literele (a)-(d) din această directivă sau că statele membre, care trebuie să stabilească normele de exercitare a dreptului menționat, dispun de o marjă de apreciere în ceea ce privește condițiile cărora acestea pot subordona dreptul unui comerciant persoană impozabilă de a opta pentru aplicarea regimului menționat.

26

Ar fi, așadar, contrar însuși modului de redactare a articolului 316 alineatul (1) litera (b) din Directiva TVA ca un stat membru să subordoneze dreptul unui comerciant persoană impozabilă de a aplica regimul marjei de profit unei livrări consecutive unei livrări intracomunitare a unui obiect de artă, în sensul acestei dispoziții, condiției ca obiectul de artă să fie livrat de una dintre persoanele enumerate la articolul 314 literele (a)-(d) din directiva menționată.

27

Această interpretare este, în al doilea rând, confirmată de analiza contextului din care face parte articolul 316 alineatul (1) din Directiva TVA.

28

Primo, din această analiză reiese că articolul 316 alineatul (1) din Directiva TVA are un domeniu de aplicare autonom și adițional celui al articolului 314 din această directivă. Astfel, articolul 314 prevede o obligație de a aplica regimul marjei de profit anumitor livrări efectuate de un comerciant persoană impozabilă, în timp ce articolul 316 alineatul (1) prevede pur și simplu un drept de a opta, în anumite condiții, pentru aplicarea regimului menționat. Or, acest drept de opțiune ar fi privat de sens dacă exercitarea sa ar fi supusă aceluiași condiții precum cele prevăzute la articolul 314 menționat pentru aplicarea obligatorie a regimului marjei de profit. Astfel, dacă domeniul de aplicare al articolului 314 din directiva menționată este limitat la livrările de bunuri în Uniune, o astfel de limitare nu se aplică articolului 316 alineatul (1) din aceeași directivă.

Secundo, o analiză combinată a articolului 322 litera (b) din Directiva TVA și a articolului 316 alineatul (1) din această directivă confirmă caracterul autonom și adițional al acestui din urmă articol în raport cu articolul 314 din directiva menționată. Astfel, acest articol 322 litera (b) exclude în esență dreptul comerciantului persoană impozabilă de a deduce din cuantumul taxei pe care o datorează TVA-ul datorat sau achitat pentru un obiect de artă livrat conform articolului 316 alineatul (1) litera (b) din Directiva TVA.

Or, o asemenea excludere, care presupune existența unui drept de deducere și, prin urmare, existența unei operațiuni taxate în amonte, nu poate fi aplicată în ipotezele prevăzute la articolul 314 din Directiva TVA, care presupun că livrarea obiectului de artă către comerciantul persoană impozabilă nu a fost supusă TVA sau a fost scutită de TVA.

Tertio, trebuie arătat că o analiză a contextului în care se înscrie articolul 316 din Directiva TVA permite de asemenea să se respingă argumentul guvernului german potrivit căruia regimul marjei de profit nu poate fi aplicat livrării de obiecte de artă achiziționate de la operatori stabiliți în alte state membre pentru motivul că faptul generator al taxei, și anume achiziția intracomunitară, nu ar fi menționat la articolul 316 alineatul (1) litera (b) din această directivă. Astfel, după cum a arătat avocatul general la punctul 65 din concluzii, regimul marjei de profit nu reglementează taxarea bunurilor în stadiul achiziționării lor de către comerciantul persoană impozabilă, ci al vânzării lor, ceea ce este confirmat de faptul că baza de impozitare este calculată, potrivit articolelor 315 și 317 din această directivă, prin referire la prețul de vânzare a bunului cerut de comerciantul persoană impozabilă.

În al treilea rând, în ceea ce privește, pe de o parte, obiectivele generale urmărite prin Directiva TVA, din considerentele (4) și (7) ale acestei directive reiese că aceasta urmărește să instituie un sistem de TVA care să nu denatureze condițiile concurenței sau să nu împiedice libera circulație a bunurilor și serviciilor. În plus, dintr-o jurisprudență constantă reiese că principiul neutralității fiscale este inherent sistemului comun de TVA instituit prin directivă și că acest principiu se opune tratamentului diferit în materie de colectare a TVA-ului al agenților economici care efectuează aceleași operațiuni (a se vedea în acest sens Hotărârea din 13 martie 2014, ATP PensionService, C-464/12, EU:C:2014:139, punctele 42 și 44, precum și jurisprudența citată).

Or, interpretarea preconizată de guvernul german, potrivit căreia articolul 316 din Directiva TVA nu este aplicabil livrărilor precedate de o operațiune intracomunitară, este susceptibil să încalce principiile pe care sistemul de TVA este întemeiat. Astfel, această interpretare ar conduce la crearea în special a unei discriminări între regimul fiscal aplicabil, pe de o parte, livrărilor de obiecte de artă livrate în amonte pe teritoriul acestui stat membru și, pe de altă parte, livrărilor de obiecte de artă care au făcut obiectul în amonte al unei livrări intracomunitare scutite. După cum guvernul german a recunoscut în pînă, o interdicție precum cea prevăzută la articolul 25a alineatul (7) punctul 1 litera a) din UStG conduce la o discriminare întemeiată pe originea națională sau intracomunitară a obiectelor de artă care sunt livrate către comerciantul persoană impozabilă în măsura în care un comerciant persoană impozabilă nu poate, potrivit dispoziției

na?ionale men?ionate, s? opteze pentru aplicarea regimului marjei de profit unei livr?ri a unui obiect de art? care a f?cut obiectul unei livr?ri intracomunitare în amonte, dar poate, în schimb, s? aplice regimul respectiv în ceea ce prive?te o livrare a unei opere de art? care a fost livrat? în amonte pe teritoriul german.

34

Discriminarea care rezult? din dispozi?ia na?ional? men?ionat?, pe lâng? riscul de a aduce atingere liberei circula?ii a obiectelor de art? men?ionate ?i de a denatura concuren?a între comercian?ii persoane impozabile în Uniune, risc? s? repun? în discu?ie principiul neutralit??ii fiscale în m?sura în care comercian?ilor persoane impozabile care efectueaz? acelea?i opera?iuni, în special achizi?ionarea ?i vânzarea de obiecte de art?, li se va aplica un tratament diferit în ceea ce prive?te posibilitatea de a opta pentru aplicarea regimului marjei de profit pentru obiectele men?ionate anterior, dup? cum acestea sunt livrate în amonte pe teritoriul statului membru sau au f?cut obiectul în amonte al unei livr?ri intracomunitare scutite.

35

Pe de alt? parte, în ceea ce prive?te, mai precis, obiectivele urm?rite de regimul marjei de profit, este necesar s? se arate c?, potrivit considerentului (51) al Directivei TVA, acest sistem are ca scop, în domeniul bunurilor second?hand, al operelor de art?, al antichit??ilor ?i al obiectelor de colec?ie, de a evita dubla impozitare ?i denaturarea concuren?ei între persoanele impozabile.

36

În această privin??, trebuie s? se constate c?, în acest domeniu, s?ar putea dovedi dificil s? se determine dac? un anumit bun a fost supus anterior TVA?ului în m?sura în care, având în vedere îns??i natura obiectelor de art?, a obiectelor de colec?ie ?i a antichit??ilor, bunul ar putea fi vechi sau s? fi f?cut obiectul anterior al mai multor schimburi între diferite persoane neimpozabile. Tocmai având în vedere aceste dificult??i în stabilirea TVA?ului care, eventual, a grevat astfel de bunuri anterior, Directiva TVA prevede dreptul de a opta pentru aplicarea regimului marjei de profit ?i de a calcula TVA?ul datorat, astfel cum s?a subliniat la punctul 31 din prezenta hot?râre, prin referire în esen?? la pre?ul de vânzare al acestor bunuri.

37

Or, astfel de dificult??i nu ar putea ap?rea atunci când un obiect de art? vizat la articolul 316 alineatul (1) litera (b) din Directiva TVA este livrat de una dintre persoanele enumerate la articolul 314 literele (a)-(d) din această directiv?, din moment ce o astfel de livrare nu a fost supus? TVA?ului sau a fost scutit?, astfel cum reiese din cuprinsul punctului 30 din prezenta hot?râre. Într-o astfel de ipotez?, obiectivul vizat la punctul 35 din prezenta hot?râre nu ar fi justificat introducerea, în Directiva TVA, a regimului marjei de profit pentru livr?rile de bunuri vizate la articolul 316 din această directiv?.

38

Rezult?, în consecin??, din modul de redactare a articolului 316 alineatul (1) litera (b) din Directiva TVA, dar ?i din contextul ?i din obiectivele urm?rite atât de această dispozi?ie, cât ?i de reglementarea din care aceasta face parte, c? un stat membru nu poate impune ca un comerciant persoan? impozabil? s? îndeplineasc? condi?iile prev?zute la articolul 314 literele (a)-(d) din Directiva TVA pentru a putea opta pentru aplicarea regimului marjei de profit.

Având în vedere toate considerațiile precedente, trebuie să se răspundă la prima întrebare că articolul 316 alineatul (1) litera (b) din Directiva TVA trebuie interpretat în sensul că un comerciant persoană fizică poate opta pentru aplicarea regimului marjei de profit unei livrări de obiecte de artă care i-au fost livrate în amonte, în cadrul unei livrări intracomunitare scutite, de către autori sau de către succesorii în drepturi ai acestora, chiar dacă aceștia nu fac parte din categoriile de persoane enumerate la articolul 314 din această directivă.

Cu privire la a doua întrebare

Prin intermediul celei de a doua întrebări, instanța de trimitere solicită în esență să se stabilească dacă un comerciant persoană fizică poate să opteze pentru aplicarea regimului marjei de profit prevăzut la articolul 316 alineatul (1) litera (b) din Directiva TVA unei livrări de obiecte de artă care i-au fost livrate în amonte în cadrul unei livrări intracomunitare scutite și, în același timp, să pretindă un drept de deducere a TVA-ului achitat în amonte în situațiile în care un astfel de drept este exclus în temeiul articolului 322 litera (b) din această directivă, dacă această din urmă dispoziție nu a fost transpusă în dreptul național.

Cu privire la admisibilitate

Cu titlu introductiv, trebuie analizat argumentul guvernului german potrivit căruia a doua întrebare este inadmisibilă. Potrivit acestui guvern, această întrebare privește o problemă ipotetică și nedeterminantă pentru soluționarea litigiului principal în măsura în care, în ceea ce privește livrările în cauză, domnul Mensing nu a exercitat un drept de deducere a TVA-ului achitat în amonte.

În această privință trebuie amintit că, în cadrul cooperării dintre Curtea și instanțele naționale, instituită la articolul 267 TFUE, numai instanța națională sesizată cu soluționarea litigiului și care trebuie să își asume răspunderea pentru hotărârea judecătorească ce urmează a fi pronunțată are competența să aprecieze, luând în considerare particularitățile cauzei, atât necesitatea unei decizii preliminare pentru a fi în măsură să pronunțe propria hotărâre, cât și relevanța întrebărilor pe care le adresează Curții. În consecință, întrucât întrebarea adresată privește interpretarea dreptului Uniunii, Curtea este, în principiu, obligată să se pronunțe. Refuzul de a se pronunța asupra unei întrebări preliminare adresate de o instanță națională este posibil numai atunci când este evident că interpretarea dreptului Uniunii solicitată nu are nicio legătură cu realitatea sau cu obiectul litigiului principal, atunci când problema este de natură ipotetică ori Curtea nu dispune de elementele de fapt sau de drept necesare pentru a răspunde în mod util la întrebările care i-au fost adresate (Hotărârea din 17 martie 2016, Aspiro, C-40/15, EU:C:2016:172, punctul 17 și jurisprudența citată).

Or, de?i nu se contest? faptul c? domnul Mensing nu a exercitat înc? un drept de deducere a TVA?ului achitat în amonte, reiese totu?i din decizia de trimitere, astfel cum este rezumat? la punctul 14 din prezenta hot?râre, c?, din punctul de vedere al dreptului procedural na?ional, acesta se poate prevala înc? de un asemenea drept în cadrul litigiului principal.

44

În aceste condi?ii, a doua întrebare nu poate fi considerat? ca neavând în mod v?dit niciun raport cu realitatea sau cu obiectul litigiului ?i trebuie declarat? admisibil?.

Cu privire la fond

45

Este un principiu central al sistemului de TVA c? dreptul de deducere a TVA?ului aplicat pe achizi?iile de bunuri sau servicii în amonte presupune ca cheltuielile efectuate pentru achizi?ia bunurilor s? fac? parte dintre elementele constitutive ale pre?ului opera?iunilor impozitate în aval care dau dreptul de deducere (Hot?rârea din 28 noiembrie 2013, MDDP, C?319/12, EU:C:2013:778, punctul 41).

46

Astfel cum a ar?tat avocatul general la punctele 71 ?i 72 din concluzii, faptul de a permite unui comerciant persoan? impozabil? s? deduc? TVA?ul achitat în amonte în situa?ia prev?zut? la articolul 322 litera (b) din Directiva TVA, atunci când acesta opteaz? pentru aplicarea regimului marjei de profit în temeiul articolului 316 alineatul (1) litera (b) din această directiv?, ar înc?lca acest principiu. Astfel, atunci când se aplic? regimul derogatoriu al marjei de profit, baza impozabil? este, potrivit articolelor 315 ?i 317 din Directiva TVA, marja de profit realizat? de comerciantul persoan? impozabil?, din care se scade valoarea TVA aferent? marjei de profit. În aceste condi?ii, TVA?ul pl?tit în pre?ul de cump?rare nu este preluat în taxa care greveaz? vânzarea ?i nu d?, a?adar, niciun drept de deducere.

47

În consecin?ă, articolul 322 litera (b) din Directiva TVA prevede c? un comerciant persoan? impozabil? nu poate deduce din TVA?ul pe care are obliga?ia de a îl pl?ti TVA?ul datorat sau achitat pentru obiectele de art? care i?au fost sau urmeaz? s?i fie livrate de autorul lor sau de succesorii în drepturi ai acestuia, în m?sura în care bunurile sunt folosite în scopul livr?rilor efectuate de comerciantul persoan? impozabil? ?i supuse regimului marjei.

48

Cu alte cuvinte, acesta nu poate, pentru o astfel de livrare, s? opteze pentru aplicarea regimului marjei de profit prev?zut la articolul 316 alineatul (1) litera (b) din această directiv? ?i, în acela?i timp, s? pretind? un drept de deducere a TVA?ului achitat în amonte.

49

În spe?ă, trebuie ar?tat c? domnul Mensing invoc? în mod direct dreptul de op?iune prev?zut la articolul 316 alineatul (1) litera (b) din Directiva TVA, pe care reglementarea na?ional? în discu?ie în litigiul principal nu îl prevede pentru livr?rile intracomunitare de obiecte de art?. În consecin?ă, domnul Mensing nu poate beneficia de regimul marjei de profit în temeiul acestui articol decât în condi?iile prev?zute de această directiv?, ?i anume atunci când nu exercit?, pentru acelea?i livr?ri,

dreptul de deducere a TVA-ului achitat în amonte.

50

În aceste condiții, trebuie să se răspundă la a doua întrebare dacă un comerciant persoană fizică nu poate să opteze pentru aplicarea regimului marjei de profit prevăzut la articolul 316 alineatul (1) litera (b) din Directiva TVA unei livrări de obiecte de artă care i-au fost livrate în amonte în cadrul unei livrări intracomunitare scutite și, în același timp, să pretindă un drept de deducere a TVA-ului achitat în amonte în situațiile în care un astfel de drept este exclus în temeiul articolului 322 litera (b) din această directivă, dacă această din urmă dispoziție nu a fost transpusă în dreptul național.

Cu privire la cheltuielile de judecată

51

Întrucât, în privința părților din litigiul principal, procedura are caracterul unui incident survenit la instanța de trimitere, este de competența acesteia să se pronunțe cu privire la cheltuielile de judecată. Cheltuielile efectuate pentru a prezenta observații Curții, altele decât cele ale părților menționate, nu pot face obiectul unei rambursări.

Pentru aceste motive, Curtea (Camera a patra) declară:

1)

Articolul 316 alineatul (1) litera (b) din Directiva 2006/112/CE a Consiliului din 28 noiembrie 2006 privind sistemul comun al taxei pe valoarea adăugată trebuie interpretat în sensul că un comerciant persoană fizică poate opta pentru aplicarea regimului marjei de profit unei livrări de obiecte de artă care i-au fost livrate în amonte, în cadrul unei livrări intracomunitare scutite, de către autori sau de către succesorii în drepturi ai acestora, chiar dacă aceștia nu fac parte din categoriile de persoane enumerate la articolul 314 din această directivă.

2)

Un comerciant persoană fizică nu poate să opteze pentru aplicarea regimului marjei de profit prevăzut la articolul 316 alineatul (1) litera (b) din Directiva 2006/112 unei livrări de obiecte de artă care i-au fost livrate în amonte în cadrul unei livrări intracomunitare scutite și, în același timp, să pretindă un drept de deducere a taxei pe valoarea adăugată achitate în amonte în situațiile în care un astfel de drept este exclus în temeiul articolului 322 litera (b) din această directivă, dacă această din urmă dispoziție nu a fost transpusă în dreptul național.

Semnături

(*1) Limba de procedură: germană.